

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

[Γλώσσα και διαφυλικές σχέσεις]

Υπάρχει η άποψη πως υφίσταται γλωσσική διαφοροποίηση, δηλαδή ανδρική και γυναικεία γλώσσα. Εύστοχη είναι η παρατήρηση πως ο ανδρικός λόγος είναι ελεύθερος, πως οι άνδρες μιλάνε έξω από τα δόντια, ενώ οι γυναίκες είναι πιο συγκρατημένες στην ομιλία τους, έχουν λόγο υπαινικτικό. Ας σημειώσουμε και τη συμπληρωματική παρατήρηση πως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, στο γυμνάσιο, τα παιδιά εκφράζονται με την ίδια ελευθεριότητα και η διαφορά παρουσιάζεται και ενισχύεται με την πάροδο του χρόνου. Εξάλλου, την ελευθεριότητα της ανδρικής γλώσσας τη συναντούμε-σήμερα τουλάχιστον-και στη γυναικεία γλώσσα, ενώ παύει αυτή η ελευθεριότητα να είναι η ειδοποιός διαφορά.

Υπάρχει, όμως, η άποψη ότι η διαφορά έγκειται στο ύφος και καθορίζεται από το περιβάλλον. Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο να σκεφτούμε αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών στη γνώση της γλώσσας, στη γνώση του συστήματος της γλώσσας. Γιατί, αν δεχτούμε πως υπάρχουν, αυτομάτως θα προκύψει και το επόμενο ερώτημα: υπάρχουν μεγαλύτερες ή μικρότερες ικανότητες στη γυναίκα ή στον άνδρα σχετικά με τη γλώσσα;

Βέβαια, παρατηρήθηκε με βάση μια κάπως περιορισμένη εμπειρία πως τα μικρά κορίτσια μιλούν με μεγαλύτερη ευκολία συγκριτικά με τα αγόρια. Αποτελεί αυτό ένδειξη βιολογικής διαφοράς ή μήπως σχετίζεται με τα γλωσσικά κέντρα του εγκεφάλου; Ακόμη, υποστηρίζεται ότι τις διαφορές στη γλώσσα τις προκαλεί το περιβάλλον. Αν ένα παιδί, ανεξαρτήτως φύλου, βρεθεί σε περιβάλλον κατάλληλο για την καλλιέργεια της γλώσσας (αν η μητέρα του μιλά και του διαβάζει, αν φοιτήσει σε ένα καλά οργανωμένο σχολείο κ.λπ.), αν υπάρξουν τα κατάλληλα ερεθίσματα, τότε το παιδί έχει καλύτερη γλωσσική απόδοση και στην ενεργοποίηση των γλωσσικών δυνατοτήτων, οι οποίες είναι όμοιες και στα δύο φύλα, δεν παίζει ρόλο το φύλο, αλλά το περιβάλλον. Επίσης, τόσο στο σπίτι, όσο και στο σχολείο καλλιεργείται η νοοτροπία που τονώνει διαφοροποιήσεις αυτού του είδους. Επομένως, οι κοινωνικοί ρόλοι ευνοούν τη μεγαλύτερη γλωσσική παραγωγή της γυναίκας.

Τίθεται, λοιπόν, ένα άλλο ερώτημα. Η διαφορά εντοπίζεται στο φωνητικό, στο γραμματικό και στο λεξιλογικό επίπεδο ή μήπως υπάρχει διαφοροποίηση σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας; Λέγεται πως ισχύει η άποψη ότι οι άνδρες χειρίζονται καλύτερα τη γλώσσα στο επίπεδο της σύνταξης, ενώ αντίθετα οι γυναίκες παρουσιάζουν

καλύτερες επιδόσεις στο μορφολογικό και στο λεξιλογικό επίπεδο. Όμως, λόγοι διαπαιδαγώγησης και επίδρασης του περιβάλλοντος κάνουν πράγματι τους άνδρες να ενδιαφέρονται περισσότερο για το περίγραμμα, άρα για τη σύνταξη, ενώ τις γυναίκες τις ενδιαφέρει περισσότερο η λεπτομέρεια, άρα το λεξιλόγιο.

Ένα τελευταίο ερώτημα που μας απασχολεί είναι αν η ελληνική γλώσσα, όπως ομιλείται και γράφεται, είναι ανδροκρατούμενη. Υπάρχουν σχετικά παραδείγματα που τεκμηριώνουν την άποψη αυτή. Όταν θέλουμε να πούμε «προσλαμβάνω προσωπικό», χρησιμοποιούμε το «επανδρώνω». Η ανδρεία ως ιδιότητα σχετίζεται με το ένα μόνο από τα δύο φύλα. Επιπλέον, όταν τα γραμματικά υποκείμενα είναι περισσότερα από ένα, το κατηγορούμενό τους είναι σε αρσενικό γένος. Έτσι, λέμε «Ο Γιάννης και η Μαρία είναι φρόνιμοι». Στον ενικό αριθμό τα άρθρα είναι «ο» και «η», αλλά στον πληθυντικό επικρατεί το «οι» και για τα δύο γένη. Ακόμη, πολλά γυναικεία επαγγελματικά ονόματα έχουν τον τύπο του αρσενικού, διαφοροποιούμενα μόνο από το άρθρο (η φιλόλογος, η χημικός κ.λπ.).

Ωστόσο, καταβάλλεται προσπάθεια να μη χρησιμοποιείται το επανδρώνω αλλά το στελεχώνω, γιατί το πρώτο υποκρύπτει διάθεση για μείωση των γυναικών. Υπάρχει δηλαδή η αντίληψη ότι υφίσταται ανδρική ή ανδροκρατούμενη γλώσσα που συντηρεί αυτές τις διαφορές. Θα πρέπει, λοιπόν, να ξεπεράσουμε αυτές τις διαφορές στη γλώσσα, για να ξεπεράσουμε και τις διαφορές στην αντιμετώπιση των δύο φύλων. Η γλώσσα όμως αλλάζει με βραδείς ρυθμούς και εξελίσσεται αργά, συγκριτικά με άλλες κοινωνικές δομές. Είναι φανερό ότι αυτά τα «ανδροκρατικά» φαινόμενα απηχούν πράγματι παρωχημένες κοινωνικές δομές και διαφορετικούς κοινωνικούς ρόλους των φύλων. Το ζητούμενο είναι αν προβαίνοντας σε μερικές αλλαγές όρων, λέξεων, συντάξεων, οδηγούμαστε στην ισότητα. Αξίζει, επομένως, να καταβληθεί προσπάθεια και στη γλώσσα, αλλά δε βρίσκεται εδώ η λύση. Εκτός αυτού, οι μεταβολές στη σύνταξη είναι διαδικασίες χρονοβόρες και πραγματοποιούνται με βραδείς ρυθμούς.

Γ. Μπαμπινιώτης (1995). Γλώσσα και διαφυλικές σχέσεις. *Διαφυλικές σχέσεις. Εισηγήσεις στο Σεμινάριο Κατάρτισης Εκπαιδευτικών-Στελεχών σε θέματα Σεξουαλικής Αγωγής και Ισότητας Φύλων. Α' τόμος*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 189-191 (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο (80-100 λέξεις).

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει ο συγγραφέας την άποψη πως η λύση για την ίση αντιμετώπιση των δύο φύλων δε βρίσκεται στη γλώσσα; (40-60 λέξεις).
(μονάδες 10)

B2. Να επισημάνετε τις διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις με τις οποίες επιτυγχάνεται η συνοχή ανάμεσα στις παραγράφους του κειμένου.
(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

Γ1. Να γράψετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων, στην οποία να χρησιμοποιήσετε τις λέξεις/φράσεις: άποψη, γλωσσική διαφοροποίηση, περιβάλλον, καλλιέργεια, κοινωνικοί ρόλοι. (Επισημαίνεται ότι οι λέξεις/φράσεις είναι στο κείμενο με υπογράμμιση).
(μονάδες 10)

Γ2. «Τόσο στο σπίτι, όσο και στο σχολείο καλλιεργείται η νοοτροπία».

Να δηλώσετε αν η χρήση της γλώσσας στην παραπάνω πρόταση είναι κυριολεκτική/δηλωτική ή μεταφορική/συνυποδηλωτική και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)